

Wyrok z dnia 15 grudnia 2004 r.

I PK 115/04

Ustalenie dodatkowych wynagrodzeń prowizyjnych dla pracowników firm ubezpieczeniowych, przysługujących w znacznym wymiarze procentowym od składek na dodatkowe ubezpieczenia emerytalne, powoduje uszczuplenie funduszy emerytalnych, zmniejszenie optymalnej ochrony ubezpieczeniowej oraz zwiększa koszty obsługi ubezpieczeń emerytalnych w sposób mogący sprzyjać powstawaniu negatywnych zjawisk społecznych.

Przewodniczący SSN Zbigniew Myszka (sprawozdawca), Sędziowie SN:
Jadwiga Skibińska-Adamowicz, Andrzej Wasilewski.

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 15 grudnia 2004 r. sprawy z powództwa Tomasza R. przeciwko Powszechnemu Zakładowi Ubezpieczeń Na Życie SA Inspektoratowi w K. o zapłatę, na skutek kasacji powoda od wyroku Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 9 grudnia 2003 r. [...]

o d d a l i ł kasację i zasądził od powoda na rzecz strony pozwanej 2.700 zł (dwa tysiące siedemset) tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego.

U z a s a d n i e n i e

Sąd Apelacyjny w Krakowie wyrokiem z dnia 9 grudnia 2003 r. oddalił apelację powoda Tomasza R. od wyroku Sądu Okręgowego-Sądu Pracy w Kielcach z dnia 4 lipca 2003 r. oddalającego powództwo o zapłatę kwoty 604.256, 35 zł od strony pozwanej Powszechnego Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Na Życie SA w W. Inspektoratu w K. oraz zasądzającego od powoda na rzecz pozwanej kwotę 4.500 zł tytułem zwrotu kosztów procesu, a ponadto zasądził od powoda na rzecz pozwanej kwotę 5.400 zł tytułem zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego. W sprawie tej ustalono, że powód pracuje u strony pozwanej od 1995 r., a od 1999 r. jest pracownikiem etatowym. W okresie, którego dotyczy spór, powód był zatrudniony na stanowisku kierownika ubezpieczeń grupowych, który uczestniczył w negocjacjach prowa-

dzonych przez pozwaną z Elektrownią P. w sprawie zawarcia umowy grupowego ubezpieczenia na życie. Przygotowania do zawarcia tej umowy trwały kilkanaście miesięcy. Początkowo w 2000 r. Elektrownia nie była zainteresowana zawarciem pracowniczego programu emerytalnego w ramach realizacji pakietu socjalnego, ale w pierwszej połowie 2001 r. zaprosiła ponownie pozwaną do rokowań dotyczących zawarcia grupowego ubezpieczenia na życie. W imieniu Elektrowni rozmowy prowadził zespół negocjacyjny powołany przez związki zawodowe, które były przez Zarząd Elektrowni upoważnione do wyboru najkorzystniejszej oferty. Z ustaleń tego Zarządu i związków zawodowych wynikało, że podpisze on umowę grupowego ubezpieczenia na życie z firmą ubezpieczeniową, którą wskażą związki zawodowe. Nasilenie rokowań nastąpiło w październiku i listopadzie 2001 r., ponieważ zawieranie umów grupowego ubezpieczenia emerytalnego „Pogodna Jesień” na warunkach promocyjnych było możliwe do 30 listopada 2001 r., a ponadto dochody z takich umów były zwolnione z tzw. „podatku Belki”.

Do dnia 29 listopada 2001 r. wszystkie związki zawodowe, poza NSZZ „Solidarność”, wybrały ofertę pozwanego. Tylko ten związek prowadził negocjacje w dniu 29 listopada 2001 r., w których wynegocjował obniżenie prowizji, wpłatę dodatkowej kwoty na rzecz przyzakładowej przychodni, a także na rzecz promocji niektórych związkowych imprez przez pozwaną. Po dokonaniu tych ustaleń również NSZZ „Solidarność” wybrał ofertę strony pozwanej. W tym samym dniu został sporządzony i zawieszony przez powoda do Centrali PZU Na Życie w W. wniosek Elektrowni o zawarcie umowy grupowego ubezpieczenia „Pogodna Jesień”, a także wykaz jej pracowników do tego ubezpieczenia. Równocześnie dyrektor pozwanej prowadził na bieżąco telefoniczne uzgodnienia negocjowanych warunków umowy.

Umowa Generalna została spisana w dniu 29 listopada 2001 r., i w tym samym dniu lub w dniu następnym została przesłana pozwanej drogą elektroniczną, a następnie przekazana Elektrowni P. Przy realizacji zawartej umowy zastosowano warunki promocji ubezpieczenia określone uchwałą Zarządu PZU Na Życie z dnia 14 listopada 2001 r., w tym z dniem 29 listopada 2001 r. ubezpieczyciel przekazał na rachunki udziałów każdego ubezpieczonego kwotę 1,80 zł tytułem pierwszej promocyjnej wpłaty, co dało łączną sumę 3.393,80 zł za 2.186 ubezpieczonych pracowników. Ponadto od dnia 30 listopada 2001 r., tj. od następnego dnia po wpłynięciu pierwszej składki na konto PZU, którą należało uznać za promocyjną wpłatę składek ze środków ubezpieczyciela, PZU Na Życie przyjął pełną odpowiedzialność ubezpie-

czeniuową wynikającą z treści zawartej umowy. Potwierdzeniem przyjęcia takiego zakresu ochrony ubezpieczeniowej była wypłata świadczenia dla uprawnionego członka rodziny pracownika Elektrowni zmarłego w dniu 13 marca 2002 r.

Następnie z datą 15 stycznia 2002 r. zostało podpisane przez przedstawicieli związków zawodowych i dyrekcję Elektrowni porozumienie w sprawie realizacji klauzuli VII Pakietu Socjalnego z dnia 9 lutego 2000 r. Po tej dacie przedstawiciele ubezpieczyciela przystąpili do spisywania indywidualnych deklaracji pracowników przystępujących do ubezpieczenia, za których Elektrownia dokonała wpłaty składki w wysokości 2.155.663,14 zł w dniu 11 marca 2002 r., realizując postanowienia Pakietu Socjalnego. PZU Na Życie przekazało Elektrowni P. polisę zawartego grupowego ubezpieczenia emerytalnego „Pogodna Jesień” w dniu 30 kwietnia 2002 r.

Swoje żądanie powód oparł na treści § 22 ust. 10 pkt 2b w związku z § 22 ust. 12 zarządzenia nr 5/2002 Prezesa Zarządu Powszechnego Zakładu Ubezpieczeń Na Życie Spółki Akcyjnej z dnia 19 lutego 2002 r., które weszło w życie z dniem 1 stycznia 2002 r. Zgodnie z treścią § 22 ust. 1 pkt 1 tego zarządzenia, wynagrodzenie prowizyjne w pionie sprzedaży oblicza się w oparciu o wynagrodzenie, dla którego podstawę naliczania stanowią zmiany wielkości portfela umów zawartych z przydzielonymi zakładami oraz wielkość umów podstawowych i dodatkowych zawieranych jednocześnie z zakładami, z którymi umowa danego ubezpieczenia podstawowego jest zawierana po raz pierwszy lub po raz kolejny po upływie przynajmniej 12 miesięcy od rozwiązania ostatniej umowy odpowiedniego ubezpieczenia, pod warunkiem, że zawarcie nowej umowy nie jest wynikiem zamiany obowiązującej umowy na nową. Natomiast według § 22 ust. 10 pkt 2b zarządzenia, Kierownik Ubezpieczeń Grupowych w Inspektoracie otrzymuje wynagrodzenie prowizyjne - z nowej sprzedaży - za grupowe ubezpieczenia inwestycyjne w wysokości 15% należnej i zainkasowanej składki przez okres miesiąca poprzedzającego miesiąc wypłaty wynagrodzenia zasadniczego, w przydzielonym portfelu zakładów. Wysokość wynagrodzenia prowizyjnego Kierownika Ubezpieczeń Grupowych z nowej sprzedaży grupowych ubezpieczeń inwestycyjnych w miesiącu wypłaty wynagrodzenia zasadniczego ulega podwojeniu w przypadku, gdy wynagrodzenie prowizyjne z portfela w miesiącu wypłaty wynagrodzenia zasadniczego jest większa od zera (§ 22 ust. 13 zarządzenia).

W ramach takich ustaleń Sąd Okręgowy wskazał, że powód był jedynie jednym z negocjatorów zawartej umowy grupowego ubezpieczenia na życie, który działał w imieniu pozwanego pracodawcy. Okoliczności negocjowania tej umowy

wskazywały na zgodny zamiar stron zawarcia jej do końca listopada 2001 r. Nie ma zatem znaczenia, że polisa grupowego ubezpieczenia została dostarczona do Elektrowni dopiero w dniu 30 kwietnia 2002 r., ponieważ polisa jest w art. 809 k.c. tylko jednym z przykładowo wskazanych dokumentów ubezpieczenia. W rozpatrywanej sprawie za taki dokument zależało uznać umowę generalną z dnia 29 listopada 2001 r., która dostatecznie potwierdzała zawarcie umowy ubezpieczenia (art. 72 k.c.). Umowa ta miała strategiczne znaczenie dla strony pozwanej i nie była typową umową adhezyjną, lecz powstała w drodze wielomiesięcznych rokowań, w wyniku których poczyniono wiele odstępstw od ogólnych warunków ubezpieczenia. Ubezpieczyciel przyjął pełną odpowiedzialność za ryzyka ubezpieczeniowe od dnia 29 listopada 2001 r., w którym dostarczono imienny wykaz pracowników przystępujących do ubezpieczenia, nie mając pewności, że nie wszystkie osoby przystąpią do tego ubezpieczenia. Przy tego rodzaju ubezpieczeniu nie było zatem istotne spisanie deklaracji pracowników w styczniu 2002 r., ani podpisanie w dniu 15 stycznia 2002 r. przez dyrekcję Elektrowni ze związkami zawodowymi porozumienia w sprawie realizacji Pakietu Socjalnego, co pozwalało na uruchomienie środków przeznaczonych w tym Pakiecie na tzw. kwoty posagowe dla ubezpieczonych pracowników. W tym stanie rzeczy Sąd Okręgowy przyjął, że nie było podstaw do uznania umowy grupowego ubezpieczenia emerytalnego „Pogodna Jesień” pracowników Elektrowni P. za umowę zawartą w ramach „nowej sprzedaży” w rozumieniu § 22 ust. 10 pkt 2b w związku z § 22 ust. 13 zarządzenia nr 5/2002.

Stanowisko takie potwierdził Sąd Apelacyjny podnosząc dodatkowo, że w aktualnym stanie prawnym wzorce umów, o jakich stanowi art. 384 § 1 k.c., mają charakter „nienormatywny”, co oznacza, iż nie mają mocy obowiązującej *vigore proprio* (takiej jak przepisy prawa), ale obowiązują z mocy zgodnej woli stron zawierających umowę. W konsekwencji w zakresie wykładni wzorców umów należy stosować dyrektywy dotyczące wykładni oświadczeń woli (art. 65 § 1 i 2 k.c.). Dlatego Sąd pierwszej instancji miał postawy do zbadania wykładni oświadczeń woli zawartych w umowie generalnej, zwłaszcza na tle niejasnego odesłania do ogólnych warunków grupowego ubezpieczenia emerytalnego „Pogodna Jesień” w zakresie daty zawarcia umowy ubezpieczenia, tym bardziej że umowa generalna była zawarta w dniu 29 listopada 2001 r., a wystawiona w dniu 30 kwietnia 2002 r. polisa grupowego ubezpieczenia na życie określała datę zawarcia umowy na 30 listopada 2001 r. Potwierdza to stanowisko, że wolą stron umowy ubezpieczenia było jej zawarcie w dniu 29

listopada 2001 r. oraz przyjęcie odpowiedzialności przez ubezpieczyciela od 30 listopada 2001 r., zważywszy że wszelkie negocjacje pomiędzy stronami zakończyły się 29 listopada 2001 r. (art. 72 k.c.), a zawarcie umowy w ramach promocyjnej sprzedaży ubezpieczenia „Pogodna Jesień” było możliwe do dnia 30 listopada 2001 r. Powód, który nie był stroną tej umowy, nie może podważać tak ustalonej daty zawarcia tego ubezpieczenia.

Ponadto polisa jako dokument ubezpieczenia stanowi jedynie dowód zawarcia umowy ubezpieczenia w rozumieniu art. 74 k.c. w związku z art. 809 § 1 k.c., ale nie jest niezbędnym warunkiem ważności takiej umowy, skoro w art. 809 § 2 k.c. ustawodawca ustanowił domniemanie chwili zawarcia umowy ubezpieczenia, która może poprzedzać doręczenie dokumentu potwierdzającego zawarcie takiej umowy. Tak też było z polisą grupowego ubezpieczenia na życie z dnia 30 kwietnia 2002 r., która potwierdzała zawarcie umowy ubezpieczenia z dniem 29 listopada 2001 r., czego strony tej umowy nie kwestionowały. Wpłacona ze środków PZU Na Życie kwota 1,80 na każdego z ubezpieczonych pracowników Elektrowni P. w istocie stanowiła składkę ubezpieczeniową, co wynika ze złożonej w dniu 14 listopada 2001 r. oferty promocyjnej sprzedaży ubezpieczenia „Pogodna Jesień”, a także postanowień umowy generalnej, oraz pisma ubezpieczyciela z dnia 19 grudnia 2002 r. Ponadto wpłacona przez Elektrownię P. w dniu 7 marca 2002 r. kwota 2.155.663,14 zł stanowiła jednorazową wpłatę na rzecz jej ubezpieczonych pracowników za cały 5-letni okres obowiązywania tego ubezpieczenia. Trudno zatem uznać, że była to należna składka w rozumieniu § 22 zarządzenia regulującego nowe zasady wynagradzania pracowników strony pozwanej.

Zawarta umowa ubezpieczenia nie była „nową sprzedażą” w rozumieniu zarządzenia nr 5/2002, które za takie uznawały umowy zawarte po dniu 1 stycznia 2002 r. oraz umowy sprzedaży zawarte przed tą datą, dla których nie nastąpiła wpłata pierwszej składki. Powód sam przyznał, że gdyby do zawarcia umowy ubezpieczenia doszło w 2001 r., to przysługiwałoby mu wynagrodzenie na podstawie przepisów płacowych obowiązujących do dnia 31 grudnia 2001 r., które przewidywały znacznie niższą prowizję niż regulacje obowiązujące po dniu 1 stycznia 2002 r.

W kasacji powoda podniesiono następujące zarzuty: 1. niezastosowania art. 384 § 1 k.c. w sytuacji, „gdy w ustalonym stanie faktycznym, sąd nie miał podstaw do pominięcia ogólnych warunków umów (Ogólnych warunków grupowego ubezpieczenia emerytalnego Pogodna Jesień) przyjętych przez strony wraz z Umową Gene-

ralną”, 2. niewłaściwego zastosowania art. 65 § 1 i 2 k.c. z uwagi na „jednoznaczne, nie budzące żadnych wątpliwości odesłanie zawarte w Umowie generalnej z dnia 29 listopada 2001 roku oraz w polisie grupowego ubezpieczenia emerytalnego Pogodna Jesień z dnia 30 listopada 2001 roku do stosowania o.w.u.” tego ubezpieczenia, którego postanowienie § 13 pkt 1 w zakresie terminu zawarcia przez strony umowy grupowego ubezpieczenia emerytalnego jest „równie jasne” i w pełni wiążące, 3. niewłaściwego zastosowania art. 72 k.c. , który miałby zastosowanie tylko w przypadku niezgodnienia innego terminu zawarcia umowy niż wynikający z postanowień o.w.u., 4. błędnej wykładni art. 809 § 2 k.c., z uwagi na to, że ustanowione tym przepisem domniemanie dotyczy przypadków, w których „strony umowy ubezpieczenia nie uzgodniły innego momentu zawarcia umowy”, 5. przekroczenia przez Sąd Apelaacyjny granic swobodnej oceny dowodów przez uznanie, a) że „dokumentem ubezpieczenia jest sama Umowa Generalna i w związku z tym jej doręczenie przez zakład ubezpieczeń ubezpieczającemu w oparciu o art. 809 § 2 k.c. powoduje skutek w postaci zawarcia umowy grupowego ubezpieczenia emerytalnego”, b) „z uwagi na niewłaściwą odmowę uznania mocy dowodowej zapisów Umowy Generalnej jak i o.w.u.” co do terminu zawarcia umowy ubezpieczenia emerytalnego „Pogodna Jesień”, c) przez przyjęcie, że „kwota 1,80 zł wpłacona przez PZU na Życie S.A. stanowiła pierwszą składkę ubezpieczeniową”, w sytuacji gdy tego rodzaju interpretacja nie wynikała z oferty promocyjnej ani z treści Umowy Generalnej.

Na takich podstawach skarżący domagał się zmiany zaskarżonego wyroku i orzeczenie co do istoty sprawy poprzez zasądzenie na rzecz powoda kwoty 604.256,35 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 2 maja 2002 r. do dnia zapłaty, alternatywnie wnosząc o uchylenie zaskarżonego wyroku „w całości lub w części” i przekazanie sprawy Sądowi Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania wraz z orzeczeniem o kosztach postępowania kasacyjnego. Ponadto domagał się zasądzenia od pozwanej kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa przez radcę prawnego za wszystkie instancje według norm przepisanych. Zdaniem skarżącego, w sprawie występują istotne zagadnienia prawne, a także istnieje potrzeba wykładni przepisów prawa „budzących poważne wątpliwości oraz wywołujące rozbieżności w orzecznictwie”, a w szczególności: 1. potrzeba wykładni art. 384 § 1 k.c. - „czy w związku z tym niezastosowanie odpowiednich postanowień ogólnych umów przez sąd w danym stanie faktycznym jest naruszeniem postanowień nienormatywnych, do jakich zaliczają się wzorce, czy w istocie stanowi to naruszenie prawa materialnego (niezasto-

sowanie się do nakazu ich stosowania) zawartego w art. 384 § 1 k.c.”, 2. „czy zastosowanie art. 384 § 1 k.c. i ustalenie na jego podstawie wiążącego charakteru ogólnych warunków umów obliguje Sąd do zastosowania odpowiednich postanowień tam zawartych”, 3. „czy można zastosować art. 65 § 1 i 2 k.c. w przypadku gdy treść umowy jest jasna i nie budzi żadnych wątpliwości („*clara non sunt interpretanda*”), czy dyrektywy wykładni oświadczeń woli zawarte w art. 65 § 1 i mają zastosowanie tylko wówczas, gdy treść oświadczenia woli jest niejasna i wieloznaczna”, a także „czy w związku z tym reguła interpretacji prawa może zostać zastosowana w zakresie oświadczeń woli stron”.

W odpowiedzi na kasację strona pozwana wniosła o jej oddalenie i zasądzenie od powoda kosztów postępowania według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Wszystkie dokumenty dotyczące zawarcia umowy grupowego ubezpieczenia emerytalnego „Pogodna Jesień” wskazują, że tego rodzaju ubezpieczenie pracowników Elektrowni P. zostało uzgodnione i sfinalizowane podpisaniem umowy ubezpieczenia w dniu 29 listopada 2001 r., która uwzględniała promocyjne warunki tego ubezpieczenia obowiązujące do dnia 30 listopada 2001 r. Promocja tego ubezpieczenia polegała między innymi na opłaceniu przez ubezpieczyciela - w imieniu i za ubezpieczającego pracodawcę - symbolicznych wpłat po 1,80 zł za każdego ubezpieczonego (zgłoszonego do objęcia tym ubezpieczeniem) pracownika Elektrowni P. Zawarcie do określonego terminu tego rodzaju ubezpieczenia miało ponadto na celu ominięcie (uniknięcie) tzw. „podatku Belki”, wprowadzanego z zamiarem opodatkowywania podatkiem dochodowym także rozmaitego rodzaju lokat inwestycyjnych.

Istotnie, miarodajny dla oceny terminu zawarcia i początku objęcia oraz okresu obowiązywania zawartej umowy ubezpieczenia był interes pracowników, którym zawarta umowa ubezpieczenia gwarantowała ochronę ubezpieczeniową już od 30 listopada 2001 r. Ważne było przede wszystkim to, że zawarta - na wniosek ubezpieczającej Elektrowni P. z dnia 29 listopada 2001 r. - tzw. umowa generalna grupowego ubezpieczenia emerytalnego jej pracowników została zawarta w tym samym dniu, w wyniku zakończenia negocjacji prowadzonych przez zakładowe organizacje związkowe, i „wraz z polisami” stanowiła ona dokument ubezpieczenia w rozumieniu przepisów Kodeksu cywilnego (§ 8 umowy generalnej). Zawarcie umowy generalnej

między ubezpieczycielem a Elektrownią P. przewidywało jej potwierdzenie polisami wystawionymi przez Inspektorat Centralny PZU na Życie SA (§ 7 umowy generalnej). Wprawdzie stosowna polisa została wystawiona przez ubezpieczyciela „bez daty” i doręczona ubezpieczającemu, a ściśle sygnowana przezeń w dacie 30 kwietnia 2002 r., ale równocześnie została ona wystawiona na wniosek ubezpieczyciela z dnia 29 listopada 2001 r., „stanowiący integralną część umowy generalnej z dnia 29 listopada 2001 r.”. Ponadto wpłata promocyjnej pierwszej składki, wprawdzie w symbolicznej wysokości 1,80 zł za każdego pracownika Elektrowni P. wskazanego w imiennym wykazie dołączonym do wniosku o objęcie ubezpieczeniem, również nastąpiła w dniu 29 listopada 2001 r.

Wszystkie zasygnalizowane wyżej okoliczności nie pozostawiały żadnych wątpliwości, że umowa grupowego ubezpieczenia emerytalnego pracowników Elektrowni P. została zawarta w dniu 29 listopada 2001 r. Takiej prawidłowej oceny faktycznej i prawnej nie podważają twierdzenia kasacji, że przyjęte przez Sąd Apelacyjny konstatacje stanowiły rzekome naruszenie unormowań zawartych w art. 65, 72, 384 § 1 lub 809 § 2 k.c. Wprost przeciwnie, zebrany w sprawie materiał dowodowy wyraźnie potwierdzał, że w dniu 29 listopada 2001 r. strony zawartej umowy grupowego ubezpieczenia emerytalnego „Pogodna Jesień” zakończyły rokowania, tj. doszły do porozumienia co do wszystkich postanowień tej negocjowanej umowy grupowego ubezpieczenia emerytalnego, które były przedmiotem prowadzonych rokowań (art. 72 k.c.). Pomędzy stronami tej umowy (ubezpieczającym pracodawcą i ubezpieczycielem) nie było nigdy, w tym w toku procesu, żadnych wątpliwości dotyczących wykładni oświadczeń woli złożonych w dniu 29 listopada 2001 r. lub interpretacji postanowień zawartej w tym samym dniu umowy ubezpieczenia, w szczególności odnoszących się do daty zawarcia, początku udzielenia ochrony ubezpieczeniowej i okresu obowiązywania umowy grupowego ubezpieczenia emerytalnego pracowników Elektrowni P. (art. 65 k.c.).

Oczywiście chybiony okazał się ponadto kasacyjny zarzut naruszenia art. 384 § 1 k.c., albowiem umowny wzorzec w postaci ogólnych warunków określonego rodzaju warunków dobrowolnego ubezpieczenia osobowego (lub majątkowego) nie określa waloru jego postanowień jako bezwzględnie obowiązujących, albowiem zawiera on regulacje dyspozytywne, od których strony umowy ubezpieczenia mogą czynić odstępstwa, jeżeli nie są one sprzeczne z bezwzględnie obowiązującymi przepisami prawa, nie mają na celu obejścia przepisów ustaw, a ponadto nie są

sprzeczne z zasadami współżycia społecznego lub ich wykonanie nie czyni całkowicie lub częściowo niemożliwym zadośćuczynienie roszczeniom osób trzecich (por. art. 56-65 k.c.). Takimi wadami nie była dotknięta umowa grupowego ubezpieczenia emerytalnego zawarta w dniu 29 listopada 2001 r., ponieważ zawierała ona prawnie dopuszczalne i korzystne modyfikacje niektórych postanowień wynikających z ogólnych warunków tego rodzaju ubezpieczenia, które zostały wynegocjowane w procesie prowadzonych rokowań i wyraźnie zaakceptowane w zawartej umowie ubezpieczenia, a ta w niektórych innych postanowieniach odsyłała do wzorca umownego w rozumieniu art. 384 § 1 k.c.

Oczywiście myli się skarżący, podnosząc zarzut naruszenia art. 809 § 2 k.c. i twierdząc, że bez polisy wydanej w dniu zawarcia umowy grupowego ubezpieczenia emerytalnego, ta ostatnia umowa nie mogła być ważnie zawarta. Tymczasem podstawowym dokumentem ubezpieczenia, o którym mowa w art. 809 § 1 k.c., była zawarta umowa generalna grupowego ubezpieczenia emerytalnego w dniu 29 listopada 2001 r., w wyniku zakończenia prowadzonych do tego dnia negocjacji dotyczących jej zawarcia, co do których strony doszły do ostatecznego porozumienia w zakresie wszystkich postanowień tej umowy grupowego ubezpieczenia emerytalnego, które były wcześniej przedmiotem prowadzonych rokowań (art. 72 k.c.). W taki sposób umowa ta była rozumiana przez jej strony, na dowód czego podnoszono, że ubezpieczyciel wypłacił w dniu 13 marca 2002 r. świadczenie ubezpieczeniowe przed datą doręczenia w dniu 30 marca 2002 r. ubezpieczającemu - polisy potwierdzającej zawarcie umowy grupowego ubezpieczenia, która przecież była określona jako „integralna część umowy generalnej z dnia 29 listopada 2001 r.”. Oznaczało to, że wystawiona polisa miała charakter „wtórnego” dokumentu ubezpieczenia do zawartej umowy generalnej, gdyż dodatkowo i „integralnie” potwierdzała zawarcie takiej umowy grupowego ubezpieczenia w dniu 29 listopada 2001 r., uzupełniając jej postanowienia o dwa różne numery ewidencyjne „dla grupy rachunków, na które wpłacane będą składki opłacane przez ubezpieczającego...” oraz „składki opłacane przez ubezpieczonych pracowników”. Warto wreszcie sygnalizować, że ta umowa grupowego ubezpieczenia emerytalnego miała charakter umowy zawartej na rzecz osób trzecich w rozumieniu art. 808 k.c., co oznaczało, że indywidualne deklaracje poszczególnych pracowników dotyczące przystąpienia lub wystąpienia z tego ubezpieczenia nie miały przesądzającego znaczenia przy ocenie terminu zawarcia umowy generalnej dotyczącej tego rodzaju grupowego ubezpieczenia.

Powyższe okoliczności nie pozostawiały wątpliwości co do prawidłowości sądowej oceny zebranego w sprawie materiału dowodowego (art. 233 § 1 k.p.c.), odnoszącej się do zawarcia w dniu 29 listopada 2001 r. umowy grupowego ubezpieczenia emerytalnego. W konsekwencji powodowi, który - będąc kierownikiem ubezpieczeń grupowych u pozwanego pracodawcy - miał udział w jej zawarciu w 2001 r. przysługiwało prowizyjne wynagrodzenie pracownicze według postanowień płacowych pozwanego pracodawcy obowiązujących w roku nawiązania tego grupowego stosunku ubezpieczenia emerytalnego. Z tego tytułu powód niekwestyjnie otrzymał od pozwanego pracodawcy wynagrodzenie prowizyjne w łącznej kwocie 43.101,97 zł. Równocześnie oznaczało to, że umowa generalna z dnia 29 listopada 2001 r. nie została rzecz jasna zawarta w 2002 r. w ramach tzw. „nowej sprzedaży”, od której - zgodnie z § 22 ust. 10 pkt 2b zarządzenia Nr 5/2002 Prezesa Zarządu Powszechnego Zakładu Ubezpieczeń Na Życie Spółki Akcyjnej z dnia 19 lutego 2002 r. - kierownikowi ubezpieczeń grupowych w Inspektoracie przysługiwałoby wynagrodzenie prowizyjne w wysokości „15% składki należnej i zainkasowanej przez okres miesiąca poprzedzającego miesiąc wypłaty wynagrodzenia zasadniczego w przydzielonym portfelu zakładów”, które skarżący wyliczył sobie w wysokości 604.256,35 zł.

Na marginesie tej sprawy Sąd Najwyższy zauważył, że ustalanie dodatkowych wynagrodzeń prowizyjnych przysługujących pracownikom firmy ubezpieczeniowej zatrudnionych na rozmaitych stanowiskach pracy w znacznym wymiarze procentowym od wpłacanych składek na dodatkowe ubezpieczenia emerytalne, według zasad i w wysokości określonych w powołanym wyżej zarządzeniu ubezpieczyciela z dnia 19 lutego 2002 r., tj. powoduje istotne uszczuplenie funduszy ubezpieczeniowych, które przede wszystkim powinny służyć ochronie emerytalnej ubezpieczonych. Praktyka tego rodzaju prowadzi do sytuacji, w których składki na dodatkowe ubezpieczenia emerytalne nie zapewniają optymalnej ochrony ubezpieczeniowej, ale bardziej kreują nadzwyczajnie wysokie prowizje pracowników ubezpieczyciela, co podraża koszty „obsługi” ubezpieczeń emerytalnych w sposób mogący sprzyjać powstawaniu coraz częściej ujawnianych korupcyjnych zjawisk społecznych, w istotnym stopniu związanych z budzącym zdumienie rozdzielaniem i uzyskiwaniem bardzo wysokich prowizji przez potencjalnych uczestników emerytalnych procedur ubezpieczeniowych.

Mając powyższe na uwadze Sąd Najwyższy oddalił niemającą usprawiedliwionych podstaw kasację w zgodzie z art. 393¹² k.p.c., orzekając o kosztach postępowania stosownie do art. 98 k.p.c.

=====